

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОЇ МЕДИЦИНИ:

навколишнє середовище; професійне здоров'я; патологія

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Засновники: Український науково-дослідний інститут медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я України та Фізико-хімічний інститут ім. О.В.Богатського Національної Академії наук України

№ 4 (70), 2022 р.

Заснований у серпні 2005 р.

Журнал є офіційним виданням Українського наукового товариства патофізіологів

Головний редактор	д.м.н. А.І.Гоженко	The editor-in-chief	A.I.Gozhenko
Науковий редактор	д.м.н. Л.М.Шафран	The scientific editor	L.M.Shafran
Відповідальний секретар	к.б.н. Д.В.Большой	The responsible secretary	D.V.Bolshoy

Редакційна колегія

PhD П.Бартік (Словачія), PhD Н.С.Бадюк (Україна), д.м.н. Є.П.Белобров (Україна), PhD Е.А.Бормусова (Ізраїль), д.м.н. Р.С.Вастьянов (Україна), д.м.н. Л.І.Власик (Україна), д.м.н., чл.-кор. НАМНУ М.Р.Гжеготський (Україна), акад. НАМНУ, д.б.н. М.Я. Головенко (Україна), д.м.н. В.С.Гойдик (Україна), д.м.н. О.В.Горша (Україна), д.м.н. В.Жуков (Польща), д.м.н. С.В.Зяблицев (Україна), д.м.н. Л.А.Ковалевська (Україна), д.м.н., чл.-кор. НАМНУ М.О.Колісник (Україна), д.м.н. М.О. Клименко (Україна), д.б.н. І.А.Кравченко (Україна), д.м.н. Б.А.Насібуллін (Україна), д.м.н. Б.В.Панов (Україна), д.б.н. О.Г.Пихтєєва (Україна), д.м.н., чл.-кор. НАМНУ М.Г.Проданчук (Україна), д.б.н. Е.М.Псядло (Україна), д.м.н., М.С.Переда (Україна), д.м.н., д.м.н. Р.Мускієта (Польща), д.м.н. А.Рзаєва (Азербайджан), д.м.н. І.В.Савицький (Україна), д.м.н. І.В.Сергета (Україна), д.м.н., акад. НАМНУ А.М. Сердюк (Україна), д.м.н. Д.Г.Ставрев (Болгарія), д.м.н. А.Н.Стоянов (Україна), д.м.н., акад. НАМНУ, чл.-кор. НАНУ І.М.Трахтенберг (Україна), д.б.н. Третьякова О.В., д.м.н. К.Ш.Шайсултанов (Казахстан), д.м.н. К.О.Шарі-пов (Казахстан), PhD К.Л.Шафран (Великобританія), д.м.н. В.В. Шевляков (Білорусь), д.м.н. О.М.Шевченко (Україна), д.м.н. В.В.Шухтін (Україна), д.м.н., акад. НАМНУ О.П.Яворовський (Україна)

Editorial board

P.Bartik (Slovakia), N.S.Baduk (Ukraine), Ye.P.Belobrov (Ukraine), E.A. Bormusova (Israel), R.S.Vastyanov (Ukraine), L.I.Vlasik (Ukraine), M.R.Gzhegotzky (Ukraine), N.Ya.Golovenko (Ukraine), V.S.Gojdyk (Ukraine), O.V.Gorsha (Ukraine), V.Zhukov (Poland), S.V.Ziablitsev (Ukraine), L.A.Kovalevskaya (Ukraine), M.O.Kolosnyk (Ukraine), M.A.Klymenko (Ukraine), I.A.Kravchenko (Ukraine), B.A.Nasibullin (Ukraine), B.V.Panov (Ukraine), E.G.Pykhtieieva (Ukraine), N.G.Prodanchuk (Ukraine), E.M.Psiadlo (Ukraine), M.S. Regeda (Ukraine), R.Muszkietta (Poland), A.Rzayeva (Azerbaijan), I.V.Savytskyi (Ukraine), V.Sergeta (Ukraine), A.M.Serdyuk (Ukraine), D.G.Stavrev (Bulgaria), A.N.Stoyanov (Ukraine), A.I.M.Trakhtenberg (Ukraine), Tret'yakova E.V. (Ukraine), K.Sh.Shaisultanov (Kazakhstan), K.O.Sharipov (Kazakhstan), K.L.Shafran (Great Britain), V.V.Shevlyakov (Belarus), Shevchenko O.M. (Ukraine), V.V.Shukhtin (Ukraine), O.P.Yavorovsky (Ukraine)

3

Адреса редакції: вул. Канатна, 92, 65039, м. Одеса, Україна Тел.: +380-50-988-98-94, +380-48-753-18-04 E-mail: med_trans@ukr.net	The address of editorial office: Kanatnaya str., 92, 65039, Odessa, Ukraine Phone: +380-50-988-98-94, +380-48-753-18-04 E-mail: med_trans@ukr.net
--	---

Журнал зареєстрований Держкомітетом по телебаченню та радіомовленню України
31 травня 2005 р. Свідоцтво: серія KB № 9901
ISSN 1818-9385 (print.), ISSN 1818-9393 (online)

The Journal is registered by the State Committee on TV and broadcasting of Ukraine
May 31, 2005. The certificate: series KB № 9901
ISSN 1818-9385 (print.), ISSN 1818-9393 (online)

Рукописи не повертаються авторам. Відповідальність за достовірність та інтерпретацію даних несуть автори статей. Редакція залишає за собою право скорочувати матеріали по узгодженню з автором.

Manuscripts are not returned to the authors. Authors bear all responsibilities for correctness and reliability of the presented data. Edition retains the right to reduce the size of the materials in agreement with the author.

Журнал внесений до переліку видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з біології та медицини (Категорія «Б», наказ міністра науки і освіти України № 886 від 02.07.2020)
Журнал зареєстрований в міжнародній наукометричній базі Scopus (Польща)

Роботи, що представлені в цьому номері, рекомендовані до друку Редакційною колегією журналу після сліпого рецензування

Періодичність — 4 рази на рік
Передплатний індекс 95316
Адреси електронної версії:

<http://apmt.com.ua/>; <http://www.medtrans.com.ua/>; http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Aptm/texts.html

© Науковий журнал „Актуальні проблеми транспортної медицини”, 2005 р.

Підписано до друку 30.12.2022 р. Гарнітура Pragmatica. Формат 64x90 / 8. Друк офсетний. Ум. печ. лист. 15,2.
Надруковано з готового макету в друкарні "ART-V", м. Одеса, вул. Комітетська, 24А.

Зміст:		Content:
ПІЛОКАРПІН-СПРИЧИНЕНІ ЗМІНИ БІОЕЛЕКТРОГЕНЕЗУ В КОРІ ТА ПІДКОРКОВИХ СТРУКТУРАХ ГОЛОВНОГО МОЗКУ — <i>Кащенко О.А., Волохова Г.О., Талалаєв К.О.</i>	118	PILOCARPINE-INDUCED CHANGES IN BRAIN BIOELECTROGENESIS IN THE CORTEX AND SUBCORTICAL STRUCTURES — <i>Kashchenko O.A., Volokhova G.O., Talalayev K.O.</i>
Гігієна та профілактична медицина	131	Hygiene and Preventive Medicine
НОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ВОДИ: СТАРІ ПРОБЛЕМИ І НОВІ ВИКЛИКИ — <i>Мокієнко А.В.</i>	131	WATER QUALITY STANDARDIZATION: OLD PROBLEMS AND NEW CHALLENGES — <i>Mokienko A.V.</i>
Психологія медичної освіти	142	Psychology of Medical Education
НАШ ДОСВІД МЕДИЧНОЇ ОНЛАЙН ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ — <i>Бондар О.В., Рибін А.І., Кузнецова О.В., Пацков А.О., Максимовський В.Є.</i>	142	OUR WARTIME ONLINE MEDICAL EDUCATION EXPERIENCE — <i>Bondar O.V., Rybin A.I., Kuznetsova O.V., Patskov A.O., Maksimovskii V.E.</i>
Історія медицини	151	History of Medicine
К СТОЛЕТІЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ АКАДЕМИКА ГЕОРГИЯ НИКОЛАЕВИЧА КРЫЖАНОВСКОГО (1922-2013)	151	TO THE CENTENARY OF THE BIRTHDAY OF ACADEMICIAN GEORGIY NIKOLAEVYCH KRYZHANOVSKY (1922-2013)
Наші вітання!	153	Our Congratulations!
ПЕДАГОГ, ЛЕКТОР, ВЧЕНИЙ, КАНДИДАТ МЕДИЧНИХ НАУК ІННА ПАВЛІВНА ГУРКАЛОВА (до 90-ліття з дня народження та 60 років праці на кафедрі загальної та клінічної патофізіології)	153	EDUCATOR, LECTURER, SCIENTIST, CANDIDATE OF MEDICAL SCIENCES INNA PAVLIVNA GURKALOVA (until her 90th birthday and 60 years of work at the Department of General and Clinical Pathophysiology)
Некролог	156	Obituary
ПАМ'ЯТІ ШАНДРИ ОЛЕКСІЯ АНТОНОВИЧА	156	IN MEMORY OF SHANDRA OLEKSIY ANTONOVYCH
Правила для авторів	160	Rules for authors

Наші вітання!

Our Congratulations!

**ПЕДАГОГ, ЛЕКТОР, ВЧЕНИЙ, КАНДИДАТ МЕДИЧНИХ НАУК
ІННА ПАВЛІВНА ГУРКАЛОВА (ДО 90-ЛІТТЯ З ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ТА 60 РОКІВ ПРАЦІ НА КАФЕДРІ ЗАГАЛЬНОЇ ТА
КЛІНІЧНОЇ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ)**

Вастьянов Р.С., Бабій В.П., Кузьменко І.А.
Одеський національний медичний університет

Інна Павлівна Гуркалова. ОМІ. Кафедра патофізіології. Сеанс ультразвуку (1960 р.)

Інна Павлівна Попеско (з 1960 р. після одруження – Гуркалова) народилась 8 листопада 1932 року в сім'ї службовців в м. Одесі. У 1951 році після закінчення школи поступила до Одеського медичного інституту ім. М.І. Пирогова, який закінчила з відзнакою. У 1957 році була прийнята на посаду районного фтизіатру с. Бородіно в Одеській області. У вересні 1959 року пройшла за конкурсом до аспірантури та захистила кандидатську ди-

сертацію у 1962 році. Надалі продовжила працювати асистентом, згодом, старшим викладачем на одеській кафедрі патофізіології до вересня 2021 року.

Протягом усього науково-педагогічного шляху вона підвищувала кваліфікацію у найкращих фахівців свого часу: у Центральному інституті вдосконалення лікарів М. (1969, 1972, 1974); Ленінградському педіатричному інституті (1979); Київському медичному інституті ім. О.О. Богомольця (1986).

Була однією з перших в своїй науково-дослідницькій роботі, яка почала займатися радіоіндикацією з метою вивчення патогенетичних механізмів впливу ультразвуку в експерименті. Результатом цих дослідів була її експериментально-клінічна кандидатська дисертація: "Вплив ультразвуку на проникність гемато-синовіального бар'єру у нормальних та патологічних умовах". Згодом, робота була продовжена - вивчалися не тільки проникність гемато-синовіального бар'єру під впливом терапевтичних доз ультразвуку, але й мінеральний обмін опорного апарату скелету та здібність кісткового трансплантату до приживлення.

Доволі сміливі кроки на той час були зроблені у лікуванні хворих з гемофтальмом після травм, операцій, цукрового діабету, гіпертонічної хвороби у співробітництві з кафедрами Одеського медуніверситету щодо вибору терапевтичних доз та їх здібність підвищувати проникність гісто-гематичних бар'єрів, стимуляції резорбції ексудату, зменшення больових відчуттів, покращення трофіки суглобів. Наукові роботи її були клінічно обґрунтовані й опубліковані у відомих виданнях того часу

(«Ортопедия, травматология и протезирование»; «Проблемы гистогематических барьеров»; «Офтальмологический журнал»; «Ревматизм»).

Науково-дослідницька робота з клініцистами продовжувалася ще багато років. У 70-ті роки минулого століття видатний вчений, терапевт, засновник ревматологічної клініки в Одесі, учень вченого-патофізіолога В.В.Вороніна, академік М.О.Ясиновський запропонував І.П.Гуркалової освоїти функціональні показники дихання на кафедрі ІІ Московського медичного інституту, де на той час була найкраща апаратура та методики. Це було важке, але цікаве завдання, наслідки якого стала своєчасна діагностика, лікування, профілактика органічних пошкоджень легеневого апарату у хворих на ревматоїдний артрит та ревматизм (Збірник «Ревматизм и др. коллагеновые заболевания», стаття «О состоянии легких при инфекционном неспецифическом (ревматоидном) полиартрите» під авторством М.О.Ясиновського, Н.Б.Руденко, І.П.Попеско-Гуркалової). Наукова співпраця з ревматологами кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб продовжується й у теперішній час. Результатом такої плідної праці стала монографія: «Патофизиологические и клинические аспекты патологии соединительной ткани. Стандарты диагностики, лечения и профилактики» (2015р.), під авторством Гоженко А.І., Якіменко О.О, Савицького І.В., Гуркалової І.П., Закатової Л.В., Антипової Н.М., Тихончук Н.С., в якій з сучасних позицій наведені данні щодо ролі сполучної тканини у механізмах адаптації до дії факторів зовнішнього середовища, які можуть провокувати поліорганну та полісистемну патологію, яка призводить до погіршення якості життя та інвалідизації в працездатному віці. Крім того, монографія мала попит та швидко розповсюдилася між лікарями-інтернами, терапевтами, патофізіологами, ортопедами-травматологами. Наразі, продовжується вивчення патогенетичних механізмів коморбідної патології при ревматоїдних артритах та системних ураженнях сполучної тканини (СЧВ), особливості аутоімунних проявів пошкоджень.

І.П. Гуркалова присвятила багато часу педагогічній роботі на кафедрі патофізіології: читала лекції, проводила практичні та семінарські заняття, створювала методичні рекомендації. У 1998 році, коли з'явилися англомовні студенти, вона була ініціатором написання підручника по патофізіології англійською мовою. Спочатку був створений Практикум «General and Clinical Pathophysiology. Workbook for medical students» (2002р.) та надалі, під редакторством професора Гоженко А.І., Гуркалової І.П. та Савицького І.В., підручник, який відповідав вимогам МОЗ України до навчальної програми вищих навчальних закладів України (2005р. 2013р.). Крім того, вона стала авторкою 8-ми глав підручника для англомовних студентів під редакцію відомих патофізіологів, професорів: А.В. Кубишкіна та А.І. Гоженко, який витримав 2 видання (2014р., 2016р.).

І.П. Гуркалової належать наукові друковані праці та доповіді з питань історії науки, фахівців патологічної фізіології, в яких червоною ниткою проходить думка її видатного вчителя М.Н. Зайко: «...немає нічого більш важливого, ніж патологічна фізіологія, історія патологічної фізіології – це історія ідей». Микола Никифорович Зайко був багатогранною та складною особистістю, який постійно заряджав енергією своїх учнів. У роки його керівництва одеською кафедрою завжди панувала атмосфера високої інтелігентності, творчості, здорової конкуренції. Він був не тільки видатним вченим та педагогом, а й мудрою людиною, прекрасним організатором, який вмів керувати колективом. *«Я пишаюсь своїм вчителем...»*, - розповідає ювіляр - *«дуже рада бути представником його наукової школи й розумію, що досягнуте мною стало можливими завдяки міцному підґрунтю, наданого Миколою Ники-*

форовичем Зайко та іншими видатним вченими та науковцями, в яких я вчилася все життя».

За сумлінну викладацьку та наукову працю в Одеському Національному Медичному Університеті, у 1986 році, Гуркалову Інну Павлівну нагородили медаллю «Ветеран труда». У вересні 2021 року - пам'ятною медаллю на честь засновників патофізіології О.О.Богомольця та В.В.Підвисоцького, від Президії Українського наукового товариства патофізіологів, на підставі Рішення УНТП та за підписом Президента УНТП, заслуженого діяча науки та техніки України, д.мед.н., професора А.І.Гоженка та Віце-президента УНТП, заслуженого діяча науки та техніки України, професора Р.С.Вастьянова. У 2008 році «За вагомий особистий внесок у розвиток охорони здоров'я та високий професіоналізм», нагороджена Почесною Грамотою від МОЗ України «Подякою Ректора» академіка В.М.Запорожана, «За сумлінну навчальну, організаційну та наукову роботу в університеті протягом 60 років, високий професіоналізм та вагомий внесок у розвиток вітчизняної освіти».

Колеги Інни Павлівни цінують її за широкий кругозір, вміння просто донести складну інформацію до кожного студента та молодих колег по кафедрі. Її яскраві лекції та практичні заняття вражають своєю логікою та глибиною. Можна було почути слова подяки від студентів, особливо англомовних. Вона почала вивчати англійську мову вже в зрілому віці та згодом, вільно демонструвала свої успіхи. Прекрасний педагог, лектор, досвідчена людина, вона ніколи не зупиняється на досягнутому та продовжує втілювати свої ідеї у розвиток сучасної медичної науки. Вона професіонал справи, якій віддає усю себе та своє життя. Бажаємо шановній Інні Павлівні міцного здоров'я, натхнення, маленьких та великих радощів.